

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATIVE SYSTEM WITH GOOD GOVERNANCE FOR SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 42

Received: February 16, 2017

Revised: March 18, 2017

Accepted: May 11, 2017

ชรินรัตน์ แผงดี^{1*} ชัยยงค์ พรหมวงศ์² และนิตยา ศรีมกุฏพันธุ์³
Charinrat Paengdee^{1*} Chaiyong Brahmawong² and Nitaya Srimakutphun³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{1,2,3}Bangkokthonburi University, Bangkok 10170, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: charin_rat1973@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลและพัฒนาระบบการบริหารด้วยธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 การดำเนินการวิจัยในการศึกษาการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีสำรวจและประเมินความต้องการการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ส่วนการประเมินร่างต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนาร่างต้นแบบการพัฒนาระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยใช้บริหารมากที่สุด คือ หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ รองลงมา คือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม และหลักความเสมอภาค 2) ระบบการบริหารด้วยหลัก

ธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ประกอบด้วย หลักการ 10 ประการ ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ/สามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักการกระจายอำนาจ และหลักคุณธรรม/จริยธรรม

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล ระบบการบริหาร

Abstract

The purposes of this research were to study the good governance and to develop administrative system with good governance for school administrators under Secondary Educational Service Area Office 42. The study of good governance was conducted by interviewing the school administrators and a questionnaire survey of school administrators and teacher. In developing the draft of administrative system with good governance for secondary school administrators was conducted by a focus group discussion with 7 experts and analysis of data by content analysis technique.

The findings of the research study were: 1) The implementation of administrative system with good governance of secondary school administrators was overall rated at a high level. The highest rated level was responsibility/accountability followed by morality/ethic and equality, and 2) the administrative system with good governance for secondary school administrators consisted of 10 principles which were efficiency, effectiveness, responsiveness, responsibility/accountability, transparency, rule of law, equality, participation/consensus oriented, decentralization and morality/ethic.

Keywords: Good Governance, Administrative System

ความเป็นมาของปัญหา

จากการปฏิรูปการศึกษา กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการการบริหารงานงบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ (Ministry of Education, 2003, p. 32)

จากรูปแบบการกระจายอำนาจดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระ และมีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย อันเป็นการบริหารงานในรูปแบบใหม่ การที่ผู้บริหารมีอำนาจบริหารอย่างอิสระและต้องรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตน เพื่อให้การบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้ให้ความสำคัญโดยมุ่งเน้น Good Governance ต่อการพัฒนาระบบราชการไทย อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) จึงได้กำหนดให้ส่วนราชการและจังหวัดจัดทำนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี หรือ "Organizational Governance (OG)" เพื่อประกาศเจตนารมณ์ขององค์การว่าจะดำเนินการด้วยการยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในการประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 กับหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานพัฒนาระบบราชการ (Office of the Public Sector Development Commission, 2009, p. 5)

เพื่อเสริมสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพผู้บริหารจึงควรใช้เทคนิค หลักการบริหารงานที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษา มีขวัญกำลังใจ และพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจด้วยความเต็มใจ ตลอดจนเกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงสนใจและได้ศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้การบริหารเป็นไป อย่างคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการสอบถามการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 58 โรงเรียน จำนวน 75 คน และครูผู้สอน จำนวน 58 โรงเรียน จำนวน 1,053 คน รวม 1,128 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถามการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 58 โรงเรียน จำนวน 63 คน ครูผู้สอน จำนวน 58 โรงเรียน จำนวน 285 คน รวม 348 คน

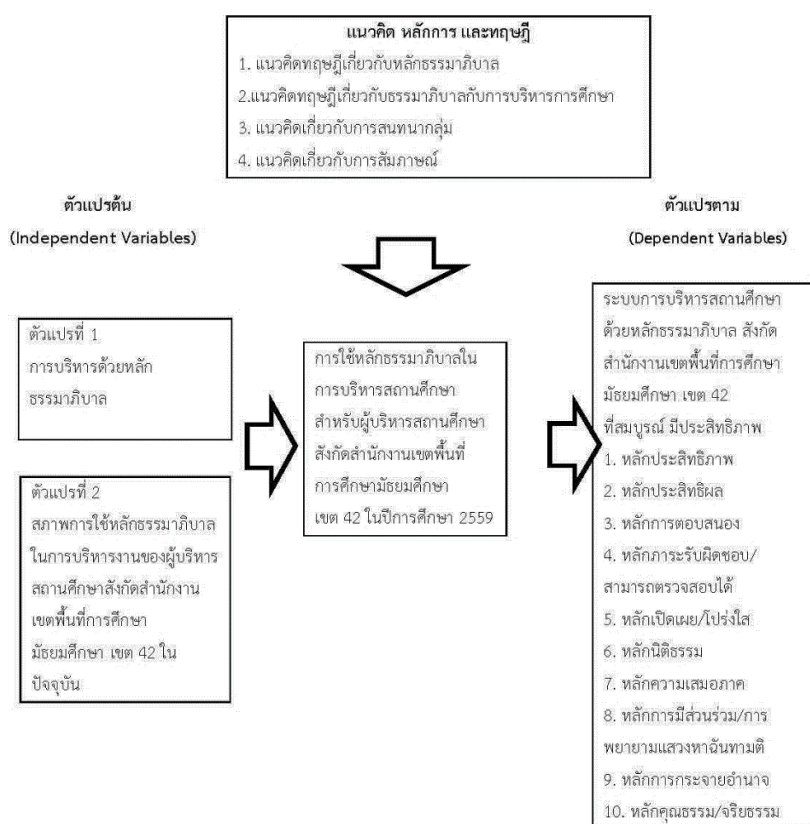
2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ที่สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยระบบการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย (7 Step Model) ไว้ดังนี้

1. ศึกษาองค์ความรู้ของหลักธรรมาภิบาล
2. สำรวจและประเมินความต้องการระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล
3. การพัฒนารอบแนวคิดต้นแบบชิ้นงานระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล
4. การประเมินร่างต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล
5. พัฒนาด้านแบบชิ้นงานระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล
6. การรับรองต้นแบบระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล
7. ปรับปรุงต้นแบบระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 และเขียนรายงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสนทนากลุ่ม ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกวิเคราะห์โดยใช้การสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้ ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มวิเคราะห์โดยใช้การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

1.1 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาการบริหารตามหลักประสิทธิภาพเป็นรายชื่อ พบว่า มีการทำงานที่รวดเร็ว ได้มาตรฐานและใช้เทคโนโลยีมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ มีการปฏิบัติงานในทุกงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ($\bar{X} = 4.01$) และมีการยกเลิกภารกิจที่ล้าสมัย ($\bar{X} = 3.97$)

1.2 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักประสิทธิภาพ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเสริมสร้างสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ การสร้าง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.99$) และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและได้ ประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.95$)

1.3 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักการตอบสนอง พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานมากที่สุด ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.06$) และการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผล การปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ($\bar{X} = 4.02$)

1.4 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมุ่งเน้นให้บุคลากรนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาและการฝึกอบรมไปใช้ในการ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) รองลงมา คือ การสร้างสำนึก ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.11$) และการสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อของบุคลากรที่มีต่อตนเองในการ ปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X} = 4.07$)

1.5 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักเปิดเผย/โปร่งใส พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารงานการเงินพัสดุ มีการจัดซื้อจัดจ้างที่เปิดเผย โปร่งใสให้ผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบและซักถามได้มาก ที่สุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ครูในโรงเรียนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารและมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.04$) และการจัดระบบติดตามตรวจสอบประเมินผลโดยรับฟังความคิดเห็นจาก บุคคลภายนอก ($\bar{X} = 4.03$)

1.6 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักนิติธรรม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำหลักสูตรการวัดผลประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องของทางราชการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือการบริหารงานพัสดุ จัดทำทะเบียนวัสดุ อุปกรณ์และทรัพย์สินของโรงเรียนได้อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.08$) และการเผยแพร่ความรู้ กฎ ระเบียบ ของโรงเรียนแก่ครู นักเรียนและผู้ปกครองให้ทันกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.07$)

1.7 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักความเสมอภาค พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า ไม่ปิดกั้นด้านศาสนาในโรงเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความบกพร่องได้มีโอกาสเข้าเรียน ($\bar{X} = 4.12$) และมีความเท่าเทียมกันในการรับรู้ข่าวสาร ($\bar{X} = 4.09$)

1.8 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา และร่วมตัดสินใจ ในการดำเนินงานของโรงเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมา คือ ปรับปรุง กฎ ระเบียบ และกลไกให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.08$) และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยวิธีประชาธิปไตยกับบุคลากรในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.07$)

1.9 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักการกระจายอำนาจ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกระจายอำนาจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ มีระบบประกันคุณภาพภายในที่พร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ($\bar{X} = 4.05$) และมุ่งเน้นให้บุคลากรให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงของภาระงานที่กำหนด ($\bar{X} = 3.30$)

1.10 การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 หลักคุณธรรม/จริยธรรม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความถูกต้องดีงาม ตรงตามความคาดหวังของสังคมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีคุณธรรมของโรงเรียน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากร ($\bar{X} = 4.18$) และจัดให้มีช่องทางให้แสดงความคิดเห็นในการให้บริการด้านการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.13$)

2. ผลการสร้างระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จากการนำผลการศึกษการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ที่มีค่าเฉลี่ยการบริหาร 3.50 ขึ้นไป มาใช้ในการสร้างระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน สามารถสรุปประเด็นการบริหารและแนวทางในการสร้างระบบได้ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพ แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการวางระบบขั้นตอน การกำกับติดตามที่ชัดเจน พิจารณาทบทวนและปรับปรุงนโยบายด้านประสิทธิภาพอยู่เสมอ และบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการทำงานที่ถูกต้อง และได้มาตรฐานรวดเร็ว ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดความคุ้มค่าต่อการลงทุน ลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน และลดภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น

2.2 ประสิทธิภาพ แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง หาวิธีการป้องกันความเสี่ยง มีการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ และรายงานผล และสร้างความยั่งยืนให้กับกรอบบริหารความเสี่ยง 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนตอบสนองความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการประเมินผลทุกกิจกรรมและนำไปพัฒนา

2.3 การตอบสนอง แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีบุคลากรคุณลักษณะ ภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีระบบบริการที่มีคุณภาพ มีระบบบริการที่เข้าถึงและครอบคลุมผู้รับบริการมีระบบบริการที่สะดวก รวดเร็ว

2.4 ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อของบุคลากรที่มีต่อตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ การสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และจัดกิจกรรมเสริมขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรให้ร่วมรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละและอุทิศตน 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบงาน สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาและนำความรู้จากการพัฒนาไปปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดวางระบบรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของงาน

2.5 เปิดเผย/โปร่งใส แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการสำรวจความรู้ความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างความเข้าใจในเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบ และเปิดเผยผลการประเมินความดีความชอบของบุคลากร 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการสร้างระบบติดตามตรวจสอบประเมินผลและรับฟังความคิดเห็น สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร และมีการบริหารงบประมาณที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และสามารถตรวจสอบได้

2.6 นิติธรรม แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างมีเทคนิควิธีการในการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ และมีความรอบรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องกฎ ระเบียบต่างๆ 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีคณะทำงานด้านหลักสูตรที่มีความรู้ความสามารถ มีคณะทำงานงานพัสดุที่มีความรู้ความสามารถ และจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

2.7 ความเสมอภาค แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า วางตัวเป็นกลาง และจัดทำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคและเป็นธรรม 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีความชัดเจนโปร่งใสเป็นระบบ และจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณ มีความเท่าเทียมกันในการรับรู้ข่าวสาร เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความบกพร่องได้มีโอกาสเข้าเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนในศาสนาต่างๆ เข้ามาเรียน

2.8 การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการปรับปรุง กฎ ระเบียบให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมามีส่วนร่วม สร้างความตระหนักให้บุคลากรใน

โรงเรียนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมโรงเรียน

2.9 การกระจายอำนาจ แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการมอบอำนาจการตัดสินใจให้กับบุคลากร และ สร้างความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ตามภาระงานให้กับบุคลากร 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนลงสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ อย่างเหมาะสม การกระจายอำนาจมุ่งเน้นที่คุณภาพผู้เรียน มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และ สถานศึกษาถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกระจายอำนาจ

2.10 คุณธรรม/จริยธรรม แนวทางในการสร้างระบบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากร มีคุณธรรม ผู้บริหารมีคุณธรรม และผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีทีมงานคุณธรรมที่มีคุณภาพ ประชาสัมพันธ์เรื่องคุณธรรมผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากร มีระบบเครือข่ายคุณธรรม มีช่องทางให้แสดงความคิดเห็นเรื่องคุณธรรมในการบริการด้านการศึกษารณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระบบการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

ระบบการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลของ Office of the Public Sector Development Commission, 2009, p. 8) ที่ประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล 10 หลัก

2. การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

Yasutthi (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ ในการบริหารงานด้วยหลักประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liston (as cited in Rueanthong, 2007, p. 34) ได้ศึกษารูปแบบของโรงเรียนที่มีคุณภาพว่าจะต้องมีการทบทวนทุกกิจกรรม เพื่อค้นหาสิ่งใดต้องปรับปรุง Detpun (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนพหุหะพิทยาคม ในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักประสิทธิภาพ Khianprasoet (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนเขาทองพิทยาคม ในหลักการบริหารโรงเรียนด้วยหลักตอบสนอง Srithong (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม ในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ Komboa (Interview, July 12, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทัยวิทยาคม ในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Nimitkul (1999, p. 17) Thongman (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนนครสวรรค์ ในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักนิติธรรม (Rule of Law) สอดคล้องกับแนวความคิดของ

King Prajadhipok Institute (2006, pp. 2-21) Chanidsa (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียน แก้วเลี้ยงวิทยา ในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักความเสมอภาค (Equity) สอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations Development Programme (as cited in Chareonwongsak, 2002, p. 35) Charoenthai (Interview, July 11, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนพนมรอกวิทยา ในการบริหารด้วยหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/ Consensus Oriented) สอดคล้องกับแนวคิดของ Siripaiboon (2005, p. 21) Deesap (Interview, July 11, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองบัว ในการบริหารโรงเรียนด้วยหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Chaisupho (2015, p. 1) ที่มีรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ Maneerat (Interview, July 10, 2015) ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีนครสวรรค์ ในหลักคุณธรรม/จริยธรรม (Morality/ Ethic) สอดคล้องกับแนวคิดของ Kijarak (1999, p. 427) กล่าวถึงหลักคุณธรรมว่า เป็นการบริหารที่ดีผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมมีความเป็นกลาง ไม่เห็นแก่ฝ่ายใด ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในทำนองเดียวกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mang-Ana and Wannasri (2015, pp. 98-111)

3. การพัฒนาระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถศึกษาหาความรู้ได้เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Choundrai (2003) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า และงานวิจัยของ Somthai (2004) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใส และงานวิจัยของ Pakpoom (2005) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 สามารถนำแบบจำลองการพัฒนาระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ไปจัดพิมพ์เผยแพร่ให้สถานศึกษาต่างๆ นำไปใช้กับสถานศึกษาของตนเองเพื่อพัฒนาระบบการบริหารได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 ก่อนดำเนินการศึกษาวิจัยในภาคสนามผู้วิจัยจะต้องศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในระดับพื้นที่ให้ชัดเจนเพื่อการออกแบบการวิจัยสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถออกแบบวิจัยที่สามารถพัฒนาโรงเรียนไปเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้

2.2 ในการนำระบบไปใช้จะต้องมีการสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้างของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่นๆ

References

- Chaisupho, B. (2015). The meaning of decentralization. Retrieved from <https://www.goto-know.org/posts/323219>. [in Thai]
- Chanidsa, C. (2015, July 10). Director of KaoLiao Witthaya School. *Interview*.
- Charoenthai, P. (2015, July 11). Director of Phanom Rok Witthaya School. *Interview*.
- Chareonwongsak, K. (2002). *Synthetic thinking*. Bangkok: Success Media. [in Thai]
- Choundrai, S. (2003). *Education of the administrative reform using the good governance of school administrators and teachers under Roi-Et Educational Service Area Office* (Master thesis). Surin: Surin Rajabhat University. [in Thai]
- Deesap, S. (2015, July 11). Director of Nong Bua School. *Interview*.
- Detpun, J. (2015, July 10). Director of Phayuhawittaya School. *Interview*.
- Khianprasoet, P. (2015, July 10). Director of Khao Thong Pittayakhom School. *Interview*.
- Kijarak, T. (1999). *Morality for the executives*. Phetchabun: Rajabhat Institute Phetchabun. [in Thai]
- King Prajadhipok Institute. (2006). *Measure good governance* (2nd ed.). Nonthaburi: King Prajadhipok Institute. [in Thai]

- Kombo, J. (2015, July 12). Director of Uthai Wittayakhom School. *Interview*.
- Maneerat, J. (2015, July 10). Director of Satri Nakhonsawan School. *Interview*.
- Mang-Ana, E., & Wannasri, J. (2015). Competencies and ways of development for administrators in world-class standard school. *Journal of Education Naresuan University*, 18(3), 98-111. [in Thai]
- Ministry of Education. (2003). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545 (2002))*. Bangkok: Kurudaropa Printing Ladprao. [in Thai]
- Nimitkul, S. (1999). *The ministry of interior develops, improves and adds to the modern law*. Bangkok: office of the Civil Service Commission. [in Thai]
- Office of the Public Sector Development Commission. (2009). *Good governance rating*. Bangkok: Premier Pro. [in Thai]
- Pakpoom, R. (2005). *Relationship between administration according to good governance principles of school administrator under the office of Kamphaeng Phet Educational Service Area 1* (Master thesis). Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University. [in Thai]
- Rueanthong, N. (2007). *The model of school administrative effectiveness* (Doctoral dissertation). Bangkok: Silpakorn University. [in Thai]
- Siripaiboon, P. (2005). *The use of good governance in the administration of school administrator under the municipal education district* (Master thesis). Phitsanulok: Naresuan University. [in Thai]
- Somthai, C. (2004). *Administration using good governance principles of school administrators according to the teaching of the teacher under the office of Loei Educational Service Area 1* (Master thesis). Khon Kaen: Khon Kaen University. [in Thai]
- Srithong, P. (2015, July 10). Director of Tha Tako Pittayakhom School. *Interview*.
- Thongman, W. (2015, July 10). Director of Nakhon Sawan School. *Interview*.
- Yasutthi, C. (2015, July 10). Director of Thepsalaprachasan School. *Interview*.